

цесах України. Вчені записки ТНУ В.І. Вернадського. Серія: Державне управління. Том 31 (70). № 2. 2020. С. 33-37.

3. Семенчук Т.Б. Сутність категорії «публічне адміністрування» та передумови її формування. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2013. Вип. 42. С. 385-390.

Арабаджийски Николай Запринов
Ръководител на секция «Публична администрация»
към Департамент «Администрация и управление»,
Нов български университет, Република България,
доктор по администрация и управление,
професор по администрация и управление

РЕФОРМИРАНЕ НА ДЪРЖАВНАТА СЛУЖБА В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ВТОРИ И ТРЕТИ ПРОГРАМЕН ПЕРИОДИ

През 2018 г. на проведената III Всеукраинска научно-практическа конференция с международно участие в Полтава представих тезис на тема „Институционални изисквания на Европейския съюз за изграждането на публичната администрация в Република България“.[1] Разработката представи накратко какви бяха институционалните изисквания на Европейския съюз за изграждането и функционирането на публичната администрацията в Република България, след настъпилите демократични промени през 1989 г. Вследствие на извършените анализи на европейски директиви, стратегически документи и нормативни актове, приети и реализирани в периода от 1995 г. до 2018 г. бе защитена основната теза, че „не съществуват европейски сатнадрти въвеждащи унифицирани модели на публичните администрации в държавите - членки на Европейския съюз“. Изводите, които бяха направени показваха, че:

1) В предперсъединителния период за членство на Република България в Европейския съюз от 1995 г. до 2007 г. се установява, че моделът на държавна служба, въведен с приетия през 1998 г. Закон за администрацията не е променен. С този закон системата на администрацията на изпълнителната власт се изгражда на базата на унифициран модел, който впоследствие се възприема и от администрациите на законодателната и съдебната власти, както и администрацията на президента.

2) През Първия програмен период на членство на Република България в Европейския съюз от 2007 г. до 2013 г. реформата на модела на държавна служба се осъществява чрез реализирането на две оперативни програми: Оперативна програма „Административен капацитет“ и Оперативна програма „Техническа помощ“. По отношение нива на управление, структури и щатна численост на служителите система-

та на публичната администрация, както и модела на държавна служба не се променят съществено.

3) През първите четири години на Втория програмен период на членство на Република България в Европейския съюз от 2014 г. до 2018 г. усъвършенстването на системата на публичната администрация и реформата на модела на държавна служба се осъществява чрез реализирането на Оперативна програма „Добро управление“. Наблюденията показваха, че системата на публичната администрация и модела на държавна служба не се променя съществено.

Настоящата разработка представя политиките на българските правителства за реформиране на модела на държавна служба в Република България през последните две години от Втория програмен период/2018-2020/ и първите четири години от Третия програмен период на членство в Европейския съюз/2021-2024/.

През последните две години до приключването на Втория програмен период на членство в Европейския съюз от 2018 г. до 2020 г. политиките за реформата на модела на държавна служба на българските правителства продължават да се реализират чрез предоставените средства от Структурните фондове на ЕС. Усвояването на средствата предвидени в Оперативна програма „Добро управление“ продължи. Тя бе основният инструмент за реализиране на административна и съдебна реформа, включително въвеждане на електронно управление. Средствата за програмата бяха 335 919 605 евро. От общо 653 млн. лв., предвидени по програмата за периода 2014 – 2020 г., до края на 2018 г. са подкрепени 225 проекта за над 326 млн. лв., или близо 50 % от бюджета на програмата.[2] Това забавяне бе продиктувано от недостатъчния административен капацитет на служителите в администрацията, което наложи предприемане на редица мерки. Третото редовно правителство на Бойко Борисов управлява от 04 май 2017 г. до 12 май 2021 г. Като основни политики, които започват да се реализират чрез законодателни промени през първите месеци на управление на правителството, са: подготовката на администрацията за българско председателство на Съвета на ЕС през 2018 г.; намаляване на административната тежест за гражданите, чрез намаляване броя на административните услуги и облекчаване на процедурите за тяхното получаване; продължаване на изграждането на системата за електронно управление.

В началото правителството започва управлението си със значително намалена щатната численост на служителите в централната администрация, които през 2018 г. са 56 663, и увеличена в териториалната, които са 41 951.[3] Същевременно утвърденият щат на служителите на Министерството на вътрешните работи е 50 017 щатни бройки, което като брой представлява приблизително колкото щатните служители на централната администрация. Този дисбаланс в управлението на централната администрация следва да се регулира. Функционирането на две равностойни подсистеми в централната изпълнителна власт,

които се използват за управление на държавата, осигурява възможността при настъпването на евентуална криза в управлението, едната подсистема бързо да поеме функциите на другата. Когато и втората подсистема не се справя, функциите по управление могат да се възлагат на армията. В една демократична държава армията има и би следвало да има само отбранителни функции, а не и управленски. Политиките за изграждането на такъв модел на управление и на държавна служба в демократична България едва ли е целесъобразен.

През 2021 г. в Република България се установи парламентарна криза и невъзможност да бъде излъчено редовно правителство. До 2025 г. изпълнителната власт се оглавява от 6 служебни и 3 редовни правителства. Парламентарната криза неминуемо забавя планираните реформи в модела на държавната служба в Република България. Въпреки това изпълнението на оперативната програма приключи с договорени 97.7% от средствата, като са изплатени 77.1%. Приключени са 105 проекта, а са прекратени 7 проекта.[4] Проектите са преобладаващо за усъвършенстване на системата за административно обслужване и електронно управление, за ефективно партньорство с гражданското общество и бизнеса, за повишаване на прозрачността и ефективността на съдебната система, за управлението на - Единният информационен портал на европейските структурни и инвестиционни фондове и за действия по линия на сближаване на бежанците в Европа. Реализираните проекти засягат в организационен и функционален аспект промяна на модела на държавна служба.

През първите четири години от Третия програмен период (2021-2027) на членство в Европейския съюз от 2021 г. до 2024 г. политиките за реформата на модела на държавна служба на българските правителства продължават да се реализират чрез усвояване на средства от Оперативна програма „Техническа помощ“. Тя е инструмент, който е приемник на Програмата за подкрепа на структурните реформи. Средствата за програмата, която се ползва от всички държави-членки е 864 мил. евро, като не се изисква национално съфинансиране. За Република България тази програма предвижда 237 594 893 лв. Основните стратегически цели на програмата са „Цялостна цифрова трансформация на публичния сектор и надграждане на постигнатото в областта на електронното управление“ и „Укрепването на административния капацитет на националните органи“. Постигането на тези старетгически цели неминуемо ще доведе до значителното намаляване на броя на служителите назначени в стурктурите на централната и териториалната администрация. В края на 2023 г. служителите в централната администрация са намалели с почти 300 бройки и са 56 314, но в териториалната администрация са увеличени с около 140 бройки и са 42 093.[5]

Моделът на държавната служба следва да се реформира в организационен аспект засягащ оптимизирането на структурите на администрацията и числениия състав на нейните служители, както и във функционален аспект по отношение осъществяването на конкретните

дейности от тях чрез реализирането на цифровата трансформация на администрацията. Тези цели са заложили и в Програмата за управление на Република България за периода 2025-2029 г.[6] на редовното правителство на Росен Желязков.

Література:

1. Адаптація правової системи України до права Європейського Союзу : теоретичні та практичні аспекти : матеріали III Всеукраїнської за міжнародною участю науково практичної конференції (м. Полтава, 25-26 жовтня 2018 року). – Полтава : Россав, 2018.

2. Годишен доклад за изпълнение на Оперативна програма „Доро управление“ за 2018 г. – публикуван на Интернет адрес: <https://www.eufunds.bg/bg/opgg/node/2557>

3. Доклад за състоянието на администрацията за 2018 г. – приет с Решение №273 от 20 май 2019 г. на Министерски съвет на Република България, с.10-11

4. Годишен доклад за изпълнение на Оперативна програма „Добро управление“ за 2022 г. – публикуван на Интернет адрес: <https://www.eufunds.bg/bg/opgg/node/13440>

5. Доклад за състоянието на администрацията за 2023 г. – приет с Решение №353 от 23 май 2024 г. на Министерски съвет на Република България, с.13-14

6. Програма за управление на Република България за периода 2025-2029 г., публикуван на Интернет адрес: https://www.gov.bg/files/common/upravlena%20programa_5.pdf

Богодистий Олександр

студент заочної форми навчання Академії праці, соціальних відносин і туризму, кафедри публічного управління та публічної служби, спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування;

Керівник Київського обласного відділення Фонду соціального захисту осіб з інвалідністю

СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРИЙНЯТТЯ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Публічне управління, за своєю природою, зобов'язане систематично ухвалювати управлінські рішення, що охоплюють економічний, соціальний, гуманітарний, екологічний, технологічний розвиток країни, галузей, регіонів і територій. Такі рішення формують культурний, освітній, науковий і технологічний рівень держави, а також її роль у глобальних процесах. Відтак, ці рішення мають бути орієнтовані на досягнення світових стандартів розвитку та забезпечення конкуренто-